

MEMO

20 AUG 2012

Onderwerp:
Toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 van
de aanpassing haven Sint Philipsland

's-Hertogenbosch,
3 augustus 2012

Projectnummer:
B02043.000235.0100

DIVISIE MILIEU & RUIMTE

Van:
G. Kos MSC.

Opgesteld door:
G. Kos MSC.

Afdeling:
Divisie M&R Den Bosch

Ons kenmerk:
076507383:0.12

Aan:
H.M. Jansen-van Deelen (gemeente Tholen)

Kopieën aan:
R. van de Voort (Projectbureau
Zeeweringen)

P2DB-M-12227

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

De gemeente Tholen is voornemens een aantal aanpassingen te doen in de haven van Sint Philipsland. Deze aanpassingen vinden tegelijkertijd plaats met de werkzaamheden aan de dijkbekleding van het traject Oudepolder Sint Philipsland inclusief Sint Philipsland (hierna Oudepolder). Projectbureau Zeeweringen werkt aan het dijktraject Oudepolder, maar heeft de aanpassing van de haven in deze procedure niet meegenomen. Onderliggende memo vormt een toetsing van de effecten van de aanpassing van de haven van Sint Philipsland.

1.2 Aanpassing haven Sint Philipsland

De gemeenteraad van Tholen heeft ingestemd met de volgende aanpassingen aan de haven van Sint Philipsland:

- Het vervangen van de huidige trailerhelling op een nieuwe locatie.
- Aanbrengen van stortsteen voor de zuidelijke betonnen damwand.

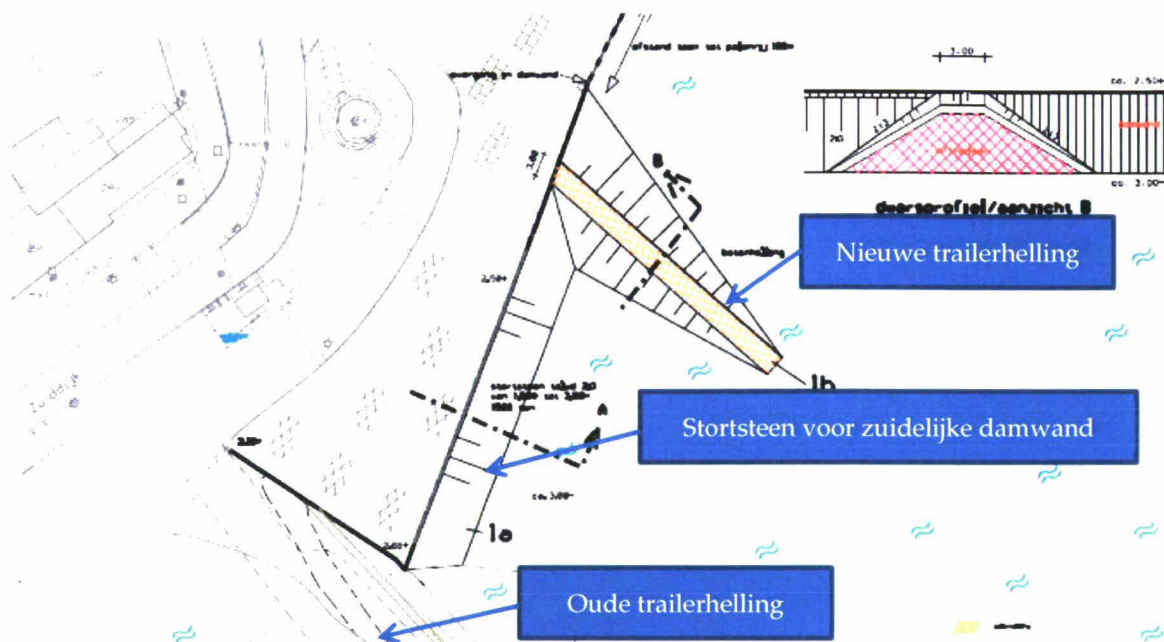
In de huidige situatie is reeds een trailerhelling aanwezig aan de zuidkant van de nol die in de haven ligt (dijkpaal 702). De nieuwe helling (ongeveer ter hoogte van dijkpaal 702 + 50 meter) vervangt de huidige helling. De aard en intensiteit van het gebruik van de helling veranderen niet als gevolg van de aanpassing. Het gebruik van de helling verplaatst alleen verder naar het noorden in de haven. Een ruimtelijk beeld van de nieuwe situatie is weergegeven in Afbeelding 1.

016923 2012 PZDB-M-12227

den zToetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 \

ARCADIS

Afbeelding 1: Nieuwe situatie in de haven van Sint Philipsland.

1.3 Mogelijke effecten

Aanpassing van de haven en gebruik van de nieuwe helling gaan mogelijk gepaard met effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Het gaat hier om effecten als gevolg van de aanpassing (ruimtebeslag en tijdelijke toename van verstoring) en het gebruik (permanente toename van verstoring) van de boothelling. De werkzaamheden worden tegelijkertijd met de dijkwerkzaamheden uitgevoerd.

Centraal in deze memo staan dan ook de aanvullende effecten als gevolg van de wijzigingen van de haven op de reeds eerder getoetste en vergunde dijkversterking:

- Aanvullende tijdelijke effecten zijn niet aan de orde. De aard van de werkzaamheden voor de aanpassing in de haven zijn vergelijkbaar met de dijkwerkzaamheden qua omvang, gebruik van materieel en materiaal. Van extra verstoring is geen sprake en de werkzaamheden vallen binnen de tijdelijke effecten zoals beschreven in de Passende Beoordeling (ARCADIS, 2011) en zijn dus al getoetst.
- Aanvullende permanente effecten zijn mogelijk wel aan de orde. Het extra ruimtebeslag en de verplaatsing van de permanente verstoring zijn niet meegenomen in de Passende Beoordeling. In de Passende Beoordeling is wel rekening gehouden met een toename van recreatie op het onderhoudspad en dit is ook beoordeeld, maar hierin is de verplaatsing van de trailerhelling niet betrokken. Daarom is een beoordeling nodig van 1) het extra ruimtebeslag op het Natura 2000-gebied en 2) het aanvullende effect van de extra verstoring door verplaatsing van de boothelling.

1.4 Vergunning

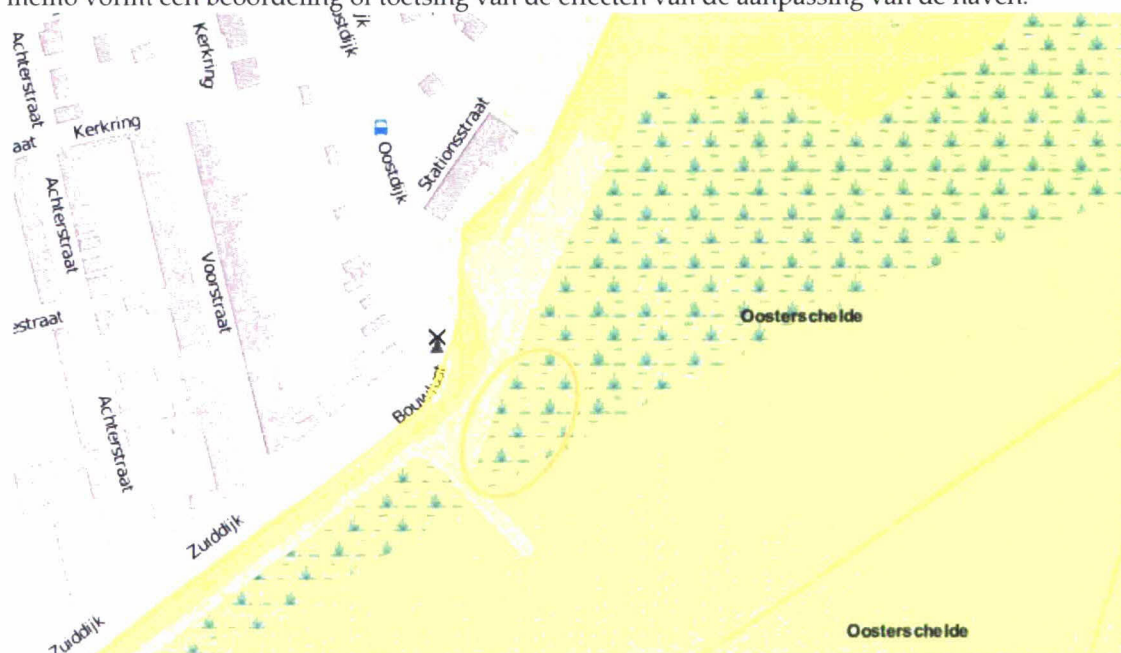
In 2013 is voorzien in aanpassing van de dijkbekleding van het dijktraject Oudepolder. Projectbureau Zeeweringen heeft hiervoor een ontwerp opgesteld (Den Hoed, 2011). In de ontwerpnota is beschreven dat "De boothelling bij dp 702 [...] in de nieuwe situatie in overleg met de gebruikers en de gemeente [dient] terug te komen".

Het ontwerp is getoetst aan de Natuurbeschermingswet 1998 in een Passende Beoordeling (ARCADIS, 2011). Deze Passende Beoordeling is gebruikt voor de vergunningsaanvraag.

De provincie Zeeland heeft in ontwerp een vergunning afgegeven (provincie Zeeland, 2012). De hiervoor genoemde stukken en informatie die aan deze stukken ten grondslag ligt, zijn gebruikt voor het opstellen van deze toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998.

2. Beoordelingskader

Afbeelding 2 laat zien dat het projectgebied in het Natura 2000-gebied Oosterschelde ligt. Het gebied is aangewezen voor zowel de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. Deze richtlijnen zijn in Nederland geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998. Voor het wettelijk kader verwijzen wij naar bijlage 1. Voor de toetsing zijn de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Oosterschelde van belang. Dit zijn de kwalificerende soorten waarvoor de effecten in beeld moeten worden gebracht. Het gaat hierbij om habitattypen, Habitatrichtlijnsoorten en Vogelrichtlijnsoorten. De instandhoudingsdoelstellingen zijn weergegeven in bijlage 2. Aan de hand van de mogelijke aantasting en significante effecten (zie meer informatie over deze termen Steunpunt Natura 2000, 2010) is een beoordeling gemaakt van de wijziging van de haven. Het effect op kwalificerende waarden is afhankelijk van de aard van verstoring, de aanwezigheid van kwalificerende waarden, de trend van kwaliteit van kwantiteit (van leefgebieden en populaties) en mogelijkheden tot herstel. Onderliggend memo vormt een beoordeling of toetsing van de effecten van de aanpassing van de haven.

Afbeelding 2: Ligging van het Natura 2000-gebied Oosterschelde (geel) bij Sint Philipsland. Het projectgebied ligt in de oranje cirkel.

3. Aanwezigheid van kwalificerende waarden

3.1 Habitattypen

Het voorland van de haven behoort tot het habitatype Grote ondiepe kreken en baaien [H1160] (Persijn, 2009). Het havenplateau zelf herbergt geen habitattypen.

3.2 Habitatrichtlijnsoorten

De aanwezigheid van de noordse woelmuis langs het gehele dijktraject is uitgesloten (ARCADIS, 2011). In het projectgebied zijn ook geen schorren of inlagen, die het leefgebied van deze soort vormen, aanwezig.

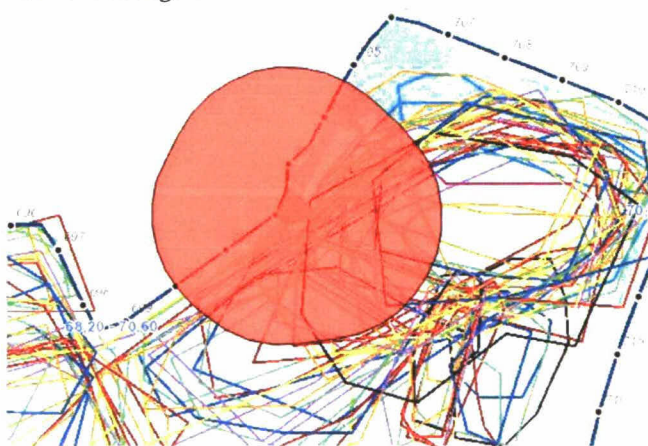
Het projectgebied heeft geen functie voor de gewone zeehond. Binnen het projectgebied en op het voorland liggen geen droogvallende slikken. In de directe omgeving liggen geen vaste ligplaatsen. De dichtstbijzijnde ligplaats ligt op een afstand van ongeveer 16 km (Strucker *et al.*, 2012). Op een incidentele waarneming na, is de structurele aanwezigheid van de gewone zeehond uitgesloten. De kerngebieden van de gewone zeehond in Zeeland liggen aan de westkant van de Westerschelde (Reijnders *et al.*, 2000; Brasseur & Reijnders, 2001; Strucker *et al.*, 2012).

3.3 Vogelrichtlijnsoorten

Broedvogels

De schorren ten oosten van de haven vormen de broedplaats van de tureluur (1 broedpaar in 2008, Kok & Vergeer, 2008).

Niet-broedvogels

Afbeelding 3: Projectgebied en verstoringzone van het projectgebied (rood). In de kaart zijn HVP's in de periode 2006-2011 weergegeven. Een gekleurde polygoon is een HVP in één maand in één jaar. Concentraties van cirkels geven belangrijke HVP's weer. De polygonen in deze afbeelding laten zien dat tijdens hoogwater veel vogels in de omgeving aanwezig zijn en dat niet duidelijke HVP's zijn te onderscheiden. Figuur afkomstig uit de HVP-tool van Rijkswaterstaat.

De dijk en omgeving hebben mogelijk voor kwalificerende niet-broedvogels twee functies. 1) Tijdens hoogwater biedt de dijk vluchtplaatsen voor vogels die hoogwater afwachten tot het droogvallen van foerageergebieden. 2) Tijdens laagwater vormt het voorland van de dijk potentieel foerageergebied, in het bijzonder als het voorland bestaat uit droogvallende slikken.

Wat betreft de eerste functie: in Afbeelding 3 is de functie als de omgeving als hoogwatervluchtplaats (HVP) te zien. Opvallend is de aanwezigheid van HVP's in de huidige situatie ondanks de aanwezigheid van de haven met boothelling. Vogels zijn tijdens hoogwater aanwezig op het water en de schorren op het voorland en de landbouwhaven aan de overkant van de Krabbenkreek. Tabel 1 geeft weer welke kwalificerende niet-broedvogels in een straal van 200 meter rond het projectgebied voorkomen.

ARCADIS

Voor het projectgebied en omgeving is de tweede functie uitgesloten door het ontbreken van droogvallende slikken binnen de verstoringzone¹ (Boudewijn *et al.*, 2008).

Tabel 1: Gemiddeld aantal kwalificerende niet-broedvogels tijdens hoogwater binnen de verstoringzone van 200 meter (Krijgsveld *et al.*, 2004; 2008) van het werkgebied in de periode 2007-2011.

Tellingen afkomstig van Rijkswaterstaat Waterdienst².

Soort	jan	feb	maa	apr	mei	aug	sep	okt	nov	dec
Aalscholver	0	0	1	0	0	0	0	2	0	0
Bergeend	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bonte strandloper	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brilduiker	6	5	4	0	0	0	0	0	2	2
Dodaars	7	4	4	0	0	0	0	15	13	9
Fuut	0	2	1	0	0	1	3	9	2	1
Kleine zilverreiger	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Middelste zaagbek	5	5	3	1	0	0	0	1	3	3
Rotgans	0	0	9	62	5	0	0	0	0	0
Scholekster	6	6	5	0	0	0	0	7	1	6
Smient	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0
Steenloper	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tureluur	0	0	0	0	0	4	0	25	0	0
Wilde eend	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0
Zilverplevier	0	0	0	0	0	0	1	4	0	0

3.4 Overige kwalificerende natuurwaarden

Overige natuurwaarden zijn niet aanwezig: ter plaatse van het projectgebied zijn geen soortenrijke wiervegetaties, zeegrasvelden, schelpenruggen of weinig voorkomende zoutplanten aanwezig (Persijn, 2009). Hoewel in de diepere wateren vissen, de Europese zeekeeft en de gewone zeekat voorkomen, heeft het projectgebied geen functie voor deze soorten, omdat de steile damwanden geen geschikt leefgebied vormen. Overige kwalificerende natuurwaarden zijn niet aanwezig.

¹ Voor vogels wordt een verstoringzone van 200 meter aan gehouden op basis van onderzoek van Krijgsveld *et al.*, 2004; 2008.

² Een deel van de gebruikte vogelgegevens is afkomstig uit het Biologisch Monitoring Programma Zoute Rijkswateren van de Waterdienst (voorheen Rijksinstituut voor Kust en Zee), hetgeen onderdeel uitmaakt van het Monitoringsprogramma Waterstaatkundige Toestand van het Land (MWTL) van Rijkswaterstaat. De Waterdienst neemt geen verantwoordelijkheid voor de in deze rapportage vermelde conclusies op basis van het door haar aangeleverde materiaal.

4. Effecten op kwalificerende waarden

4.1 Habitattypen

Als gevolg van de aanpassing van de haven is een ruimtebeslag voorzien van ongeveer 275 m² op het habitattype Grote ondiepe krekens en baaien [H1160]. De oude helling verdwijnt echter, maar door de ligging naast de nol is ontwikkeling van het habitattype Grote ondiepe krekens en baaien [H1160] niet voorzien.

4.2 Habitatrichtlijnsoorten

Habitatrichtlijnsoorten zijn niet aanwezig in en rond het projectgebied. Effecten zijn uitgesloten.

4.3 Vogelrichtlijnsoorten

- Effecten op broedvogels zijn uitgesloten. Verstoring is uitgesloten omdat de broedplaatsen op een grote afstand (meer dan 200 meter) van de nieuwe boothelling liggen.
- Voor niet-broedvogels is een effect mogelijk op de functie tijdens hoogwater. Van ruimtebeslag op HVP's is geen sprake omdat in de huidige situatie de haven ter hoogte van de havendam geen HVP vormt. Het is belangrijk om voor vogels die tijdens hoogwater aanwezig zijn een inschatting te maken van het effect van de aanvullende permanente verstoring.

Afbeelding 4: Kaart met hoogwatervluchtplaatsen (gekleurde polygonen) voor de periode 2007-2011 en de verstoringzone van het onderhoudspad waar recreatie toeneemt (rood, zie ARCADIS, 2012) en de nieuwe boothelling (blauw). Een gekleurde polygoon is een HVP in één maand in één jaar. Concentraties van cirkels geven belangrijke HVP's weer. Figuur afkomstig uit de HVP-tool van Rijkswaterstaat.

In Afbeelding 4 is de overlap van verstoringzones weergegeven. De afbeelding laat zien dat de verstoringzone van de boothelling verder van de dijk ligt dan de verstoringzone van het nieuwe onderhoudspad waarop recreatie plaatsvindt.

ARCADIS

De afbeelding laat echter ook zien dat er geen HVP's zijn die alleen in de verstoringszone van de boothelling liggen.

Alle HVP's die binnen de verstoringszone van de boothelling liggen, hebben overlap met de verstoringszone van het nieuwe onderhoudspad. Met andere woorden: het aanvullende deel van de verstoringszone heeft geen specifieke functie voor vogels. De functie die de zone heeft, wordt gedeeld met de zone waarin reeds een toename van permanente verstoring is voorzien. Dit betekent dat geen aanvullend permanent effect optreedt voor vogels.

- De verstoringszone heeft geen functie voor foeragerende functie. Effecten zijn uitgesloten.

4.4 Overige kwalificerende natuurwaarden

Overige kwalificerende natuurwaarden zijn niet aanwezig in en rond het projectgebied. Effecten zijn uitgesloten.

5. Toetsing

Voor habitatype Grote baaien en kreken [H1160] is extra permanent ruimtebeslag voorzien. Het extra ruimtebeslag beslaat ongeveer 275 m². Dit is 0,00009 % van het totale areaal van dit habitatype in de Oosterschelde (totaal 29930 ha). Hierbij gaat het alleen om verlies van open water, de nieuwe boothelling leidt niet tot verlies aan slikken.

De instandhoudingsdoelstelling van dit habitatype is behoud van oppervlakte en verbetering van de kwaliteit. De kwaliteit van het habitatype is afhankelijk van een "grote afwisseling van verschillende ecotopen en de daaraan gekoppelde biodiversiteit" (Ministerie van LNV, 2008). Gezien het zeer kleine oppervlak aan Grote baaien en kreken [H1160] dat verloren gaat en het om open water gaat aan de rand van een reeds verstoord gebied, is geen kwaliteitsverlies voorzien. De afwisseling van biotopen voor de biodiversiteit blijft behouden en het is uitgesloten dat de instandhoudingsdoelstelling in gevaar komt. Wij beoordelen dit negatieve effect op habitatypen niet als significant.

Voor alle kwalificerende waarden zijn geen (aanvullende effecten voorzien). Overige habitatypen en Habitatrichtlijnsoorten zijn niet aanwezig. Het gebied heeft geen functie voor broedende vogels en de verstoring van de boothelling op niet-broedvogels verschilt niet wezenlijk van de verstoring door toename van recreatie op het nieuwe onderhoudspad. Effecten en daarmee significante effecten voor deze kwalificerende waarden zijn uitgesloten.

6. Conclusie

Op kwalificerende waarden van het Natura 2000-gebied Oosterschelde zijn in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 negatieve effecten voorzien. Dit geldt alleen voor habitatypen en de effecten zijn niet significant. In dit geval is een Verslechteringstoets voldoende om de effecten in beeld te brengen. Voorliggende memo is als een Verslechteringstoets te beschouwen. Volgens de wet is het principe te hanteren dat als er geen sprake is van verslechtering van de kwaliteit en omvang van habitatypen, aanvragen van een Natuurbeschermingswetvergunning, uitvoeren van een vervolgonderzoek en nemen van mitigerende maatregelen niet noodzakelijk zijn

7. Bronnen

- ARCADIS, 2011. Passende Beoordeling Dijktraject Oudepolder Sint Philipsland inclusief Sint Philipsland *Oosterschelde - Deelproduct*. In opdracht van Projectbureau Zeeweringen. Kenmerk PZDB-R-11175, kenmerk ARCADIS 075605412:0.12. D.d. 2 december 2011.
- Boudewijn, T.J., Anema, L.S.A. & Heunks, C., 2008. Vogeltellingen tijdens afgaand water langs het dijktraject Oude Polder (traject 24) (Oosterschelde). In opdracht van Rijkswaterstaat Zeeland. Rapport 08-176. Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- Brasseur, S.M.J.M. en Reijnders, P.H.J., 2001. Zeehonden in de Oosterschelde, fase 2 *Effecten van extra doorvaart door Oliegeul*. Rapportnummer: 353. Alterra, Wageningen.
- Hoed, R.P.F. den, 2011. Ontwerpnota Oudepolder van St. Philipsland inclusief Sint Philipsland [23/24]. Projectbureau Zeeweringen. PZDT-R-11113 ontw. Datum: 03-05-2011, versie D1.
- Krijgsveld, K.L., Lieshout, S.J.M. van, Winden, J. van der & Dirksen, S., 2004. Verstoringsevoeligheid van vogels *Literatuurstudie naar de reactie van vogels op recreatie*. Bureau Waardenburg, rapport 03-187. In opdracht van Vogelbescherming Nederland.
- Krijgsveld, K.L. Smits, R.R., & Winden, J. van der, 2008. Verstoringsevoeligheid van vogels *Update literatuurstudie naar de reactie van vogels op recreatie*. Bureau Waardenburg. In opdracht van de Vogelbescherming.
- Kok, J. & Vergeer, J.W., 2008. Broedvogels Oude Polder & St. Philipsland, alsmede een beeld van de herpeto- en zoogdierfauna. SOVON-inventarisatierapport 2008/10. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij, 1990a. Aanwijzingsbesluit Beschermd Natuurmonument Oosterschelde Buitendijks. NMF-90-6207.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij, 1990b. Aanwijzingsbesluit Beschermd Natuurmonument Oosterschelde Binnendijks. NMF-90-6206.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2005. Algemene handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Den Haag.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2008. Grote, ondiepe krekens en baaien (H1160). H1160 versie 18 dec 2008. *Gepubliceerd op de website van het ministerie van EL&I*.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. Natura 2000-gebied Oosterschelde (aanwijzingsbesluit). PDN/2009-118. *Gepubliceerd op de website van het ministerie van EL&I*.
- Persijn, A., 2009. Detailadvies dijkvak 24 "Oudepolder, Sint Philipsland" DP 682 t/m DP 706. D.d. 15-12-2009. Meetadviesdienst Zeeland. In opdracht van Projectbureau Zeeweringen.
- Provincie Zeeland, 2001. Nota soortenbeleid. Directie Ruimte, Milieu en Water. *Vastgesteld in de vergadering van Gedeputeerde Staten d.d. 15 mei 2001*.
- Reijnders, P.J.H., S.M.J.M. Brasseur en A.G. Brinkman, 2000. Habitatgebruik en aantalsontwikkelingen van Gewone zeehonden in de Oosterschelde en het overige Deltagebied. Alterra-rapport 078. Alterra Research Instituut voor de Groene Ruimte, Wageningen.
- Schouten, P., Krijgsveld, K.L., Anema, L.S.A., Boudewijn, T.J., Horssen, P.W. van, Reitsma, J.M., Kuil R.E., & Duijts, H., 2005. Integrale beoordeling van effecten van dijkverbetering op de natuurwaarden van de Oosterschelde (IBOS). Bureau Waardenburg, In opdracht van: Projectbureau Zeeweringen, Culemborg.
- Steunpunt Natura 2000, 2010. Leidraad bepaling significantie *Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet*. RG 07-07-09, Versie 27 mei 2010.

ARCADIS

- Strucker, R.C.W., Art. F.A. & Lilipaly, S., 2012.
Watervogels en zeezoogdieren in de Zoute Delta 2010/2011. RWS Waterdienst BM 12.07,
Vlissingen, maart 2012.

Websites

- Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie: <http://www.rijksoverheid.nl>

Bijlage 1: Wettelijk kader

Natuurbeschermingswet 1998

In Nederland hebben veel natuurgebieden een beschermde status onder de Natuurbeschermingswet 1998 gekregen.

Daarbij onderscheiden wij twee categorieën beschermingsgebieden:

- Natura 2000-gebieden.
- Beschermde natuurmonumenten.

Natura 2000

Onder Natura 2000-gebieden vallen de gebieden die op grond van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn aangewezen/aangemeld. De Europese Unie heeft deze twee richtlijnen vastgesteld die moeten zorg dragen voor de bescherming van de belangrijkste Europese natuurwaarden: de Vogelrichtlijn uit 1979 en de Habitatrichtlijn uit 1992. Hoewel het om twee afzonderlijke richtlijnen gaat, worden ze vanwege hun overeenkomsten vaak in één adem genoemd. Men spreekt dan over de 'Vogel- en Habitatrichtlijn'. De Europese Unie heeft alle Vogel- en Habitatrichtlijngebieden ondergebracht in een samenhangend netwerk 'Natura 2000'.

Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn bestaat uit een lijst van zeldzame of bedreigde vogelsoorten.

De leefgebieden en belangrijke overwinteringsgebieden voor deze soorten worden aangewezen als speciale beschermingszones (Vogelrichtlijngebieden).

Habitatrichtlijn

De Habitatrichtlijn heeft tot doel bij te dragen aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het in stand houden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (uitgezonderd vogels) op het Europese grondgebied van de lidstaten waarop de richtlijn van toepassing is. De richtlijn onderscheidt daarbij te beschermen gebieden en te beschermen soorten.

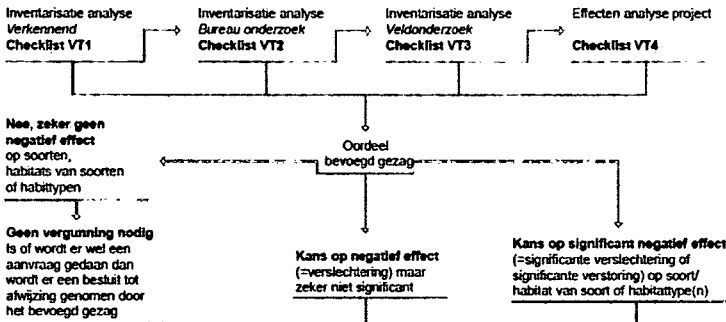
Instandhoudingsdoelstellingen

Voor Natura 2000-gebieden gelden instandhoudingsdoelstellingen. De essentie van het beschermingsregime voor deze gebieden is dat deze instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mogen komen. Om dit toetsbaar te maken, kent de Natuurbeschermingswet 1998 voor projecten en andere handelingen die mogelijk gevolgen voor soorten en habitats van de betreffende gebieden hebben (inclusief externe werking), een vergunningplicht. Verlening van een vergunning voor een project is alleen aan de orde wanneer zeker is dat de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied niet in gevaar komen. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken en wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang.

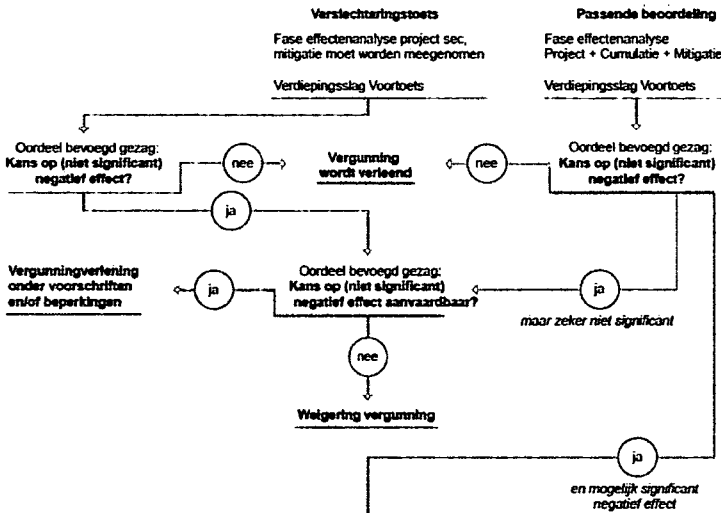
Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking, zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de zogenaamde ADC-toets: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compenserende maatregelen). Redenen van economische aard kunnen ook gelden als dwingende reden van groot openbaar belang. Als prioritaire soorten of habitats deel uitmaken van de instandhoudingsdoelstellingen zijn redenen van economische aard alleen geldig na goedkeuring door de Europese Commissie.

VOORTOETS

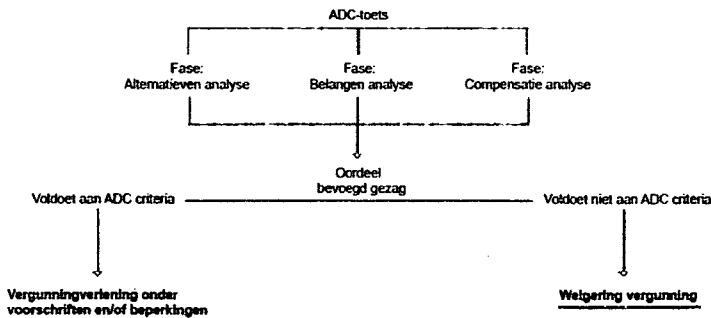
INVENTARISATIE VOORTOETS: De voortoets is niet verplicht maar wel verstandig om uit te voeren. Alle fasen VT1 t/m VT4 kunnen onderdeel zijn van de voortoets. Het kan ook zijn dat al na fase VT1 de effecten bekend zijn. Het bevoegd gezag moet die conclusie trekken.

HABITATTOETS

ADC-TOETS

Afbeelding 5: Schematische weergave vergunningverlening in het kader van Natura 2000 (website Regiebureau Natura 2000).

ARCADIS

Voormalige Beschermd Natuurmonumenten

Naast deze Natura 2000-gebieden kent de Natuurbeschermingswet ook Beschermd Natuurmonumenten. Sinds de inwerkingtreding van de (oude) Natuurbeschermingswet zijn 188 gebieden aangewezen als Beschermd Natuurmonument of Staatsnatuurmonument. Door de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 verdwijnt het verschil tussen Beschermd en Staatsnatuurmonumenten. Deze gebieden vallen momenteel onder de noemer van Beschermd Natuurmonumenten. Voor de Oosterschelde vallen de Beschermd Natuurmonumenten samen met Natura 2000-gebieden. Voor de overlappende delen geldt door de definitieve aanwijzing van het Natura 2000-gebied het toetsingskader van artikel 19 van de Natuurbeschermingswet 1998 voor Natura 2000-gebieden. De oude doelen zijn in het nieuwe aanwijzingsbesluit voor het Natura 2000-gebied opgenomen. Hieraan wordt getoetst maar met een lichter regime dat valt onder artikel 16. Alleen als de oude doelen zijn opgenomen als instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied vallen deze onder artikel 19, in veel gevallen is dat echter niet zo. Omdat de aanpassing van de haven leidt tot een wijziging van de vergunning van de dijkwerkzaamheden is gekozen om ook hetzelfde beoordelingskader te gebruiken. Voor de dijktrajecten geeft het IBOS (Schouten *et al.*, 2005) aan voor welke waarden in dit kader getoetst moet worden en dit is opgenomen in de volgende bijlage.

Onderzoek vergunningverlening Natura 2000

De Natuurbeschermingswet 1998 kent twee routes voor het verlenen van een vergunning. Als er sprake is of kan zijn van significante verstoring van soorten en/of significante verslechtering van de kwaliteit van habitats, is een Passende Beoordeling vereist. Als wel verslechtering van de kwaliteit van habitats optreedt, maar deze zeker niet significant is, kan worden volstaan met een Verslechteringstoets. Als er geen sprake is van de verslechtering van de kwaliteit van habitats en hoogstens sprake is van niet-significante verstoring van soorten, kan een Natuurbeschermingswetvergunning verleend worden. In dat geval hoeft er ook geen nader onderzoek gedaan te worden. Afbeelding 5 geeft het bovenstaande schematisch weer.

Crisis- en herstelwet

De Crisis- en herstelwet trad op 1 april 2010 in werking, is in 2011 geëvalueerd en is structureel ingevoerd. De Crisis- en herstelwet voorziet in een aantal wijzigingen van de Natuurbeschermingswet. Deze wijzigingen hebben het doel de wet in de praktijk beter hanteerbaar te maken, zonder afbreuk te doen aan de doelen van de wet en bijbehorende richtlijnen.

Relevante veranderingen zijn:

- Het beschermingsregime van de oude doelen (bijvoorbeeld van beschermd natuurmonumenten) van Natura 2000 verlicht door de Crisis- en herstelwet. Het huidige regime van artikel 19a e.v. Nb-wet blijft van toepassing. Voor oude doelen geldt een lichter regime van artikel 19ia in samenhang met artikel 16 van de Nb-wet. Dit betekent dat voor mogelijk significante effecten op oude doelen geen Passende Beoordeling, voorzorgstoets of ADC-toets vereist is. Bovendien geldt dat voor oude doelen de externe werking van projecten niet vergunningplichtig is, tenzij anders vermeldt in het aanwijzingsbesluit van het Natura 2000-gebied.
- De Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie is het bevoegd gezag voor alle activiteiten met betrekking op rijksinfrastructurele werken, primaire waterkeringen in beheer bij het Rijk, zandsuppleties, luchthavens, inclusief handelingen met betrekking tot het onderhoud daarvan.

Bijlage 2: Natura 2000-gebied Oosterschelde

De Oosterschelde is aangewezen in het kader van de Habitatrichtlijn. Tabel 2 en Tabel 3 geven een overzicht van de instandhoudingsdoelstellingen van de kwalificerende habitattypen en Habitatrichtlijnsoorten uit het aanwijzingsbesluit voor het Natura 2000-gebied Oosterschelde.

Tabel 2: Kwalificerende habitattypen van Natura 2000-gebied Oosterschelde. (Bron: Ministerie van LNV, 2009).

Code	Habitatype	Instandhoudingsdoelstelling
H1160	Grote ondiepe krek en baaien	Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit
H1310	Eenjarige pioniervegetaties van slik- en zandgebieden met Zeekraal (<i>Salicornia</i>) en andere zoutminnende soorten	Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit zilte pionierbegroeiingen, zeekraal (subtype A)
H1320	Schorren met slijkgrasvegetatie (<i>Spartinion maritimae</i>)	Behoud oppervlakte en kwaliteit
H1330	Atlantische schorren (<i>Glauco-Puccinellietalia maritimae</i>) (kweldergrasvegetatie)	Behoud oppervlakte en kwaliteit schorren en zilte graslanden, buitendijks (subtype A) en uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit schorren en zilte graslanden, binnendijks (subtype B)
H7140	Overgangs- en trilveen	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit overgangs- en trilvenen, veenmosrietlanden (subtype B)

Tabel 3: Kwalificerende Habitatrichtlijnsoorten van Natura 2000-gebied Oosterschelde. (Bron: Ministerie van LNV, 2009). * Prioritaire soort

Soortnr	Soort	Instandhoudingsdoelstelling
H1340	*Noordse woelmuis	Uitbreiding omvang en behoud kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie
H1365	Gewone zeehond	Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie ten behoeve van een regionale populatie van ten minste 200 exemplaren in het Deltagebied

De Oosterschelde is in 1989 aangewezen als speciale beschermingszone vanwege de Vogelrichtlijn. Dit besluit is gewijzigd met het ingaan van het nieuwe ontwerpbesluit Oosterschelde. Het besluit, zoals dit is gepubliceerd op de website van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie ten tijde van het opstellen van onderliggende toets, is leidend bij de beoordeling van de effecten op het Natura 2000-gebied.

Het belang van de Oosterschelde voor vogels blijkt uit de grote aantallen eenden, ganzen en steltlopers die van het gebied gebruik maken. De Oosterschelde, vooral de slikken, schorren en binnendijks gelegen inlagen en karrevelden, vormen foerageer-, rust- en ruigebieden voor deze soorten. De belangrijkste broedgebieden zijn de schorren, inlagen en karrevelden.

Tabel 4 geeft een overzicht van de kwalificerende niet-broedvogels en broedvogels uit het aanwijzingsbesluit voor het Natura 2000-gebied Oosterschelde. Beschikbare verspreidingsgegevens laten zien welke toetsingssoorten in het onderzoeksgebied aanwezig zijn. Vervolgens stellen we vast op welke van deze soorten mogelijk negatieve invloeden optreden door de aanpassing van de trailerhelling en tot welke effecten deze leiden.

ARCADIS

Tabel 4: Kwalificerende niet-broedvogels en broedvogels van Natura 2000- gebied de Oosterschelde (Bron: Ministerie van LNV, 2009).

Code	Vogelrichtlijnsoorten	Instandhoudingsdoelstellingen per broedvogel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied, met per soort de minimale grootte van de populatie (broedparen in Oosterschelde tenzij anders vermeld)	Instandhoudingsdoelstellingen per niet-broedvogel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied, met per soort de minimale grootte van de populatie (seizoensgemiddelde in Oosterschelde tenzij anders vermeld)
A004	Dodaars		80
A005	Fuut		370
A007	Kuifduiker		8
A017	Aalscholver		360
A026	Kleine zilverreiger		20
A034	Lepelaar		30
A037	Kleine zwaan		Geen grootte voor populatie gegeven.
A043	Grauwe gans		2300
A045	Brandgans		3100
A046	Rotgans		6300
A048	Bergeend		2900
A050	Smient		12000
A051	Krakeend		130
A052	Wintertaling		1000
A053	Wilde eend		5500
A054	Pijlstaart		730
A056	Slobeend		940
A067	Brielduiker		680
A069	Middelste zaagbek		350
A081	Bruine kiekendief	19	
A103	Slechtvalk		10 (seizoensmaximum)
A125	Meerkoet		1100
A130	Scholekster		24000
A132	Kluut	2000 (Deltagebied)	510
A137	Bontbekplevier	100 (Deltagebied)	280
A138	Strandplevier	220 (Deltagebied)	50
A140	Goudplevier		2000
A141	Zilverplevier		4400
A142	Kievit		4500
A143	Kanoet		7700
A144	Drieteenstrandloper		260
A145	Bonte strandloper		14100
A157	Rosse grutto		4200
A160	Wulp		6400
A161	Zwarte ruiter		310

Code	Vogelrichtlijnsoorten	Instandhoudingsdoelstellingen per broedvogel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied, met per soort de minimale grootte van de populatie (broedparen in Oosterschelde tenzij anders vermeld)	Instandhoudingsdoelstellingen per niet-broedvogel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied, met per soort de minimale grootte van de populatie (seizoensgemiddelde in Oosterschelde tenzij anders vermeld)
A162	Tureluur		1600
A164	Groenpootruiter		150
A169	Steenloper		580
A191	Grote stern	4000 (Deltagebied)	
A193	Visdief	6500 (Deltagebied)	
A194	Noordse stern	20	
A195	Dwergstern	300 (Deltagebied)	

Aanwijzing in het kader van de Natuurbeschermingswet 1967

Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij heeft in 1990 de Oosterschelde aangewezen als natuurmonument in het kader van de Natuurbeschermingswet 1967 (later Natuurbeschermingswet 1998). Voor zowel de Oosterschelde binnendijs als de Oosterschelde buitendijs bestaat een aanwijzingsbesluit. Deze voormalige aanwijzingsbesluiten bevatten een lange opsomming van natuurwaarden (zowel soorten als habitattypen) die niet worden genoemd in het aanmeldingsbesluit van de Oosterschelde als Natura 2000-gebied noch beschermd zijn in het kader van de Flora- en faunawet. Soorten op de lijst variëren van zeer algemene soorten tot gemeenschappen en soorten die karakteristiek en vermoedelijk dus wel kwalificerend zijn voor de Oosterschelde (bijvoorbeeld soortenrijke wierevegetaties van hard substraat en de gewone zeekat). In de aanwijzingsbesluiten in het kader van de voormalige Natuurbeschermingswet 1967 was niet expliciet opgenomen voor welke soorten of vegetaties het gebied is aangewezen. In overleg met de Provincie Zeeland en het ministerie van LNV (nu EL&I) is voor de dijkwerkzaamheden in het IBOS (Integraal Beoordelingskader Oosterschelde, Schouten *et al.*, 2005) een lijst opgenomen met soorten waarvoor in de voormalige aanwijzingsbesluiten termen als: "van groot belang, belangrijke functie, voornaamste, uniek, specifiek, enige Nederlandse, karakteristiek en zeldzaam" zijn gehanteerd. De soorten van deze lijst zijn voor de dijkwerkzaamheden meegenomen en zijn ook gebruikt voor de voorziene wijziging. Conform de methodiek in de IBOS worden al deze soorten (gemakshalve) als 'kwalificerend' in het kader van de Natuurbeschermingswet aangeduid, hoewel in het aanwijzingsbesluit voor het Natura 2000-gebied Oosterschelde deze kwalificerende soorten niet als zodanig worden aangegeven. Tevens zijn soorten die zowel in de Nota Soortenbeleid van de Provincie Zeeland (2001) als in het aanwijzingsbesluit staan, opgenomen in de toetsingslijst. In deze rapportage zijn deze soorten 'kwalificerend'; terwijl dit strikt genomen niet het geval is. Een overzicht van deze soorten uit het aanwijzingsbesluit is in tabel 5 opgenomen.

Tabel 5: Habitats en soorten in het kader van de Natuurbeschermingswet 1968 (Ministerie van LNV, 1990a; 1990b). De schuin gedrukte soorten zijn aangemerkt in het laatste aanwijzingsbesluit (Ministerie van LNV, 2009).

Habitats	Fauna	Flora
Getijdengebied: slikken, schorren en platen	Binnendijs – broedvogels	Klein zee gras
Soortenrijke wievegetaties op hard substraat	<i>Noordse stern</i>	Darmwievegetatie
Zoutvegetaties, al dan niet in pioniersstadium	Binnendijs – niet-broedvogels	Zeeveegbree
Schelpenruggen	<i>Kievit</i>	Schorrenzoutgras
Wetland (binnendijs)	<i>Kluut</i>	Gewone zoutmelde
Overige doelen:	<i>Grutto</i>	Zeealsem
Weids karakter en ongereptheid (natuurschoon)	<i>Bruine kiekendief</i>	Engels gras
Rust (voor fauna)	Binnen en buitendijs – broedvogel	Klein slijkgras
	<i>Tureluur</i>	Zilte waterranonkel
	<i>Bontbekplevier</i>	Galigaan
	<i>Strandplevier</i>	Geelhartje
	<i>Kluut</i>	Strandbiet
	<i>Visdief</i>	Zeewinde
	Overig	Blauwe zeedistel
	<i>Zeedonderpad</i>	Lamsoor
	<i>Grote zeenaald</i>	
	<i>Zwarte grondel</i>	
	<i>Botervis</i>	
	<i>Snotolf</i>	
	<i>Hamasmannetje</i>	
	<i>Schol</i>	
	<i>Bot</i>	
	<i>Schar</i>	
	<i>Tong</i>	
	<i>Haring</i>	
	<i>Sprot</i>	
	<i>Zeekreeft</i>	
	<i>Zeekat</i>	

Vooraf ten aanzien van vogels is overlap in juridische kaders aanwezig. Beoordeling van de effecten op vogelsoorten vindt plaats in overeenstemming met de Vogelrichtlijnbeoordeling en betreffen voornamelijk habitatverlies en onopzettelijk verwonden, doden, verstoren van vogels en/of vernietigen van vaste verblijfplaatsen.

In de effectbeoordeling maken we geen onderscheid in kwalificerende soorten vanwege de Vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn of de Natuurbeschermingswet 1998. Een soort die in meerdere categorieën valt, is eenmaal beschreven. Hiertoe is besloten omdat het Ministerie van EL&I het voornemen heeft om soorten die wél in Natuurbeschermingswetbesluiten maar niet in de aanwijzingsbesluiten Vogel- en Habitatrichtlijn staan, bij overlapping van gebieden 'over te hevelen' als kwalificerende soorten naar de aanwijzingsbesluiten van het Natura 2000-gebied.